

ČISTÍCÍ KARTÁČKY NOCH (21.11.2006)

Spoluautor: Jiří Sládek

Obecně

V létě roku 2006 se mi dostala do ruky zajímavá věčička. Jednalo se o jednoduché „zařízení“, které po připevnění na vozidlo stírá z kolejnic prach. Už v sekci Zápisky jsem zmiňoval, že není dobré brát na lehkou váhu hygienu kolejíště, především pak kolejí jako takových. Pravdou však je, že pokud má našinec ručně čistit spousty metrů kolejí (což není můj případ, vejdu se do deseti metrů), nemluvě o těžce přístupných místech, jako jsou tunely, zatrolejované stanice či husté hvozdy, není z toho po x-tém čištění nikterak rozveselen. Čistící kartáčky od firmy Noch nám tuto nevděčnou práci mohou za jistých okolností ulehčit, ba dokonce zpříjemnit. Jste-li modelář, který jezdí relativně často, řekněme v průměru tak 1x až 2x týdně (kdo má tolik času...?), pak myslím, že je celkem praktické použít na čištění právě tyto kartáčky.

Instalace a použití

Kartáčky jsou použitelné na většinu 2-nápravových vozů, u kterých je od osy dvojkolí směrem ke středu vozu alespoň 20 mm volného prostoru, to znamená, že nám tam nepřekáží žádný držák baterie, dynamo a podobná bižuterie. Já mám kartáčky nainstalovány na vozech Ztr a Vtr od firmy Loco (oba typy mají identický pojezd). Vytvořil jsem tak 5-vozový „čistící“ vlak. V jednom balení je totiž 5 kusů kartáčků. Konkrétně na tyto vozy (ale nejen na ně) je však možné nasadit dva kartáčky, u obou náprav je dostatek prostoru.

Musím zdůraznit, že kartáčky je možno nasadit buď na 2-nápravové vozy s klasickým uchycením spráhla ocelovým drátkem (obrázek 5), nebo na vozy s kulisou Loco (obrázky 3 a 4). Vozy, které jsou opatřeny kulisou Tillig (např. Utz od Loco na pojezdu Tillig) nejsou vhodné, kartáčky na takové vozy není možné nasadit, neboť mezi kulisou a nápravou je asi jen 1,5 mm místa (obrázek 6). Sečteno a podtrženo, kartáčky je možno použít snad na všechny 2-nápravové nákladní vozy BTTB, dále na staré Wapky (na nové nikoliv, protože mají jiné otočné podvozky) a na valnou většinu ostatních 4-nápravových nákladních vozů Zeuke a BTTB – cisterny i mraziřské vozy, nelze je však použít na 4-nápravové plošinové, nízkostěnné a vysokostěnné vozy (u kterých byly použity podvozky konstrukce Y25Rs). Jistou výjimkou u 2-nápravových vozů jsou vozy Es a Utz na pojezdu BTTB, kde se kartáček zapře o vzpínadlo a pak vlastně náprava klouže nad kolejnicí (pokud s tím lze bez nehod po kolejišti projet, pak to není problém, ale to si musí každý ověřit sám, závisí to na sklonových poměrech daného kolejíště). Pokud by to přeci jenom nedělalo dobrotu, stačí jednoduše zkosit hrany plastové části kartáčků a je po problému (obrázek 7). Na obrázku 8 je porovnání upraveného a původního kartáčku. Některé ukázky použití na různých vozech jsou na obrázcích 9 až 19.

Asi každý z nás má ze starých zásob, z bazaru, či z burzy několik starších vozů, takže nerudovský problém „kam s ním“ (tedy s kartáčkem) nás nemusí trápit. A modely Loco (např. Be, Bi) jsou také poměrně rozšířené. Jen je ještě potřeba dát pozor na průměr hřídele, kartáčky jdou totiž na průměr 1,4 mm, ale u některých novějších vozů BTTB byly hřídele s větším průměrem.

Provoz

Při použití vozů s kartáčky postupují takto: Nasadím první vůz na kolej a poodjedu s ním tak, abych mohl nasazovat další. Tím „poodjetím“ si totiž setru tu trošku prachu, která na kolejnici po několika dnech ulpí. Takto nasadím celý vlak a na jeho konec připojím lokomotivu. První jízda totiž probíhá sunutím, aby celý pětivozový čistící vlak před lokomotivou setřel prach. Netvrdím, že jsou po prvním projetí kolejnice dokonale čisté, ale dozajista jsou zbaveny nejhorší nečistoty, která by se jinak chytila na kola lokomotivy a ostatních vozidel. Nejvíce to tedy „odnese“ první dvojkolí prvního sunutého vozu. Kartáčky mohou být na vozidlech stále, ničemu nepřekáží, klidně se mohou „vozit“ v běžném provozu na kolejišti. Alespoň nám tak nepřetržitě leští kolejnice. Vězte, že po několikahodinovém ježdění třeba na výstavě se bílá barva filcu změní

na "krásně" tmavou šedou až černou. Pokud by snad měl někdo pocit, že takto „znehodnocený“ kartáček je na vyhození, není tomu tak. Stačí lihová koupel, prsty promnout a opláchnout, případně opakovat, a kartáček je opět čistý (malinko zašedlý) a připravený nám sloužit.

Krátce o Roco-Clean

Kdysi jsem vlastnil i čistící vůz Roco-Clean. Čistící plocha byla uprostřed vozu, tedy při průjezdu obloukem se mírně vychylovala, musela tedy být širší, aby také v obloucích o malém poloměru spolehlivě klouzala i po vnější kolejnici a nemíjela ji. Naopak kartáčky Noch jsou uchyceny za nápravu, takže téměř přesně kopírují trasu dvojkolí. Vůz Roco měl vyšší adhezi a tudíž kladl větší odpor. To by se dalo brát možná jako nevýhoda, nicméně nečistoty, které kartáčky Noch nesetrou, mohly být vozem Roco očištěny. Kolega se dokonce setkal s případem, že vůz Roco-Clean nejezdil po kolech, ale po čistící ploše (gumě), takže s ním měla problémy valná většina lokomotiv. Ale to byla nejspíše výjimka, u mého vozu se toto nevyskytovalo. Tedy pro větší nečistotu je asi vhodnější vůz Roco. Nyní se však již v mém vozovém parku nenachází, takže po delší provozní pauze nastupuje chtě nechtě ruční práce. Není to naštěstí často, neboť alespoň jednou týdně si téměř pravidelně najdu čas a pavouky v kolejišti vyženu třeba Sergejem či Ragulinem ☺.

Shrnutí

Myslím, že i takto jednoduchá věc, jakou bezesporu kartáčky jsou, dokáže udělat svůj díl práce. V katalogu je najdete pod názvem **Reinigungswerge TT** (vyrábí se i pro jiné velikosti), **kat.č. 60159**. Jedno balení (sada 5 kusů) mě stálo 144,- Kč, sehnal mi jej kolega v prodejně Holická mašinka v Holicích v Čechách (<http://holickamasinka.sweb.cz/>), ale jistě bude k mání i v ostatních obchodech. Životnost kartáčků zatím nemohu určit, ale jak už jsem zmínil, i po výstavě jsou po „vyprání“ znovu použitelné. Žádný tlak na ně není vyvíjen, na kolejnici sedí vlastní vahou, takže o nějakém prodření filcu až na plast také nemůže být řeč.

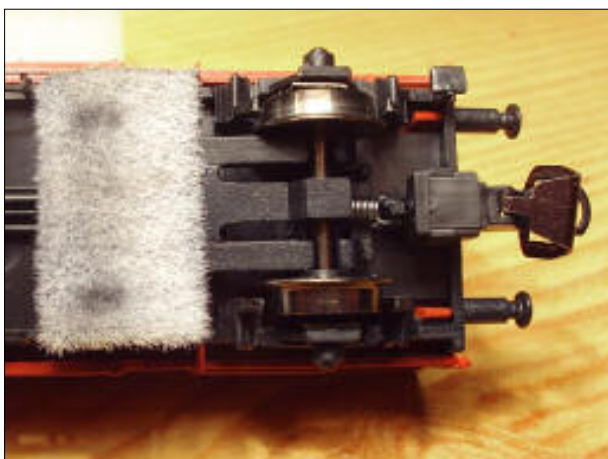
OBRÁZKOVÁ PŘÍLOHA

Obr.1 – Čistící kartáček Noch

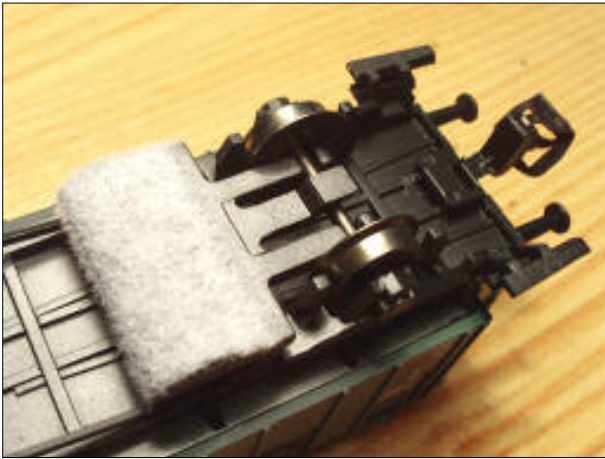
Obr.2 – Kartáček se zaklesne za nápravu

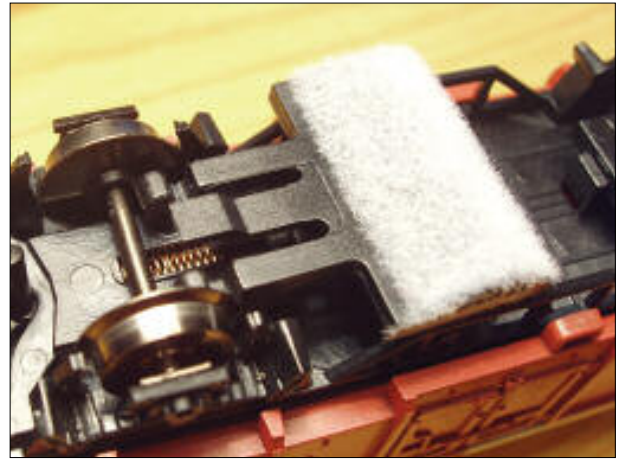
Obr.3 – Nainstalovaný (už použitý) kartáček

Obr.4 – Kartáček leží vlastní vahou bez přítlaku

Obr.5 – Vůz s uchycením spřáhla ocelovým drátkem

Obr.6 – Vozy s kulisou Tillig nelze opatřit kartáčkem

Obr.7 – Zkosená hrana kartáčku

Obr.8 – Upravený a původní kartáček

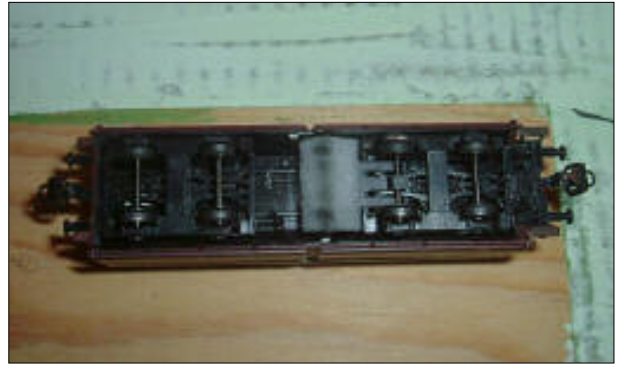
Obr.9 – Čistící vlak v pohotovosti

Obr.10 – Čistící vlak v pohotovosti

Obr.11 – Kartáček na Wapce

Obr.12 – Kartáček na Wapce

Obr.13 – Kartáček na voze Hbbilns (Roco)

Obr.14 – Kartáček na voze Hbbilns (Roco)

Obr.15 – Kartáček na 4-nápravové cisterně

Obr.16 – Kartáček na 4-nápravové cisterně

Obr.17 – Kartáček na chladiřenském voze

Obr.18 – Kartáček na chladiřenském voze

Obr.19 – Někdy lze kartáček instalovat i z vnější strany

Obr.20 – Nepoužitý a použité kartáčky